

עלום ה' 3

מ"ה
301N
3

והנה יש להתפלא עלינו, שאנו דרים בארץ ישראל, ואין אנו מרגישים כראוי את העליה וההשפעה הבאות לנו על ידה. ופשר הדבר למדנו מדברי חז"ל (דברים רב פ"ב ח): "אמר משה רבינו לפניו, רבש"ע עצמותיו של יוסף נכנסו לארץ ישראל ואני איני נכנס, אמר לו הקב"ה מי שהודה בארצו נקבר בארצו, ומי שלא הודה בארצו לא נקבר בארצו, יוסף הודה בארצו מנין, גבירתו אומרת "ראו הביא לנו איש עברי" (בראשית לט יד), ולא כפר אלא אמר "גנב גנבתי מארץ העברים" (שם מ טו) וכו', אתה שלא הודית בארצך אין אתה נקבר בארצך, כיצד, בנות יתרו אומרות (שמות ב ט) "איש מצרי הצילנו מיד הרועים" והוא שומע ושותק וכו'".

והדברים מפליאים, הרי כשבנות יתרו אמרו "איש מצרי" היתה בזה גם הכחשה על יהדותו של משה, והוא שמע ושתק ולא מצינו על כך שום תביעה עליו, ואולי משום שהיה סכנה בדבר אם היה נודע שהוא יהודי, ומ"מ על מה ש"לא הודה בארץ" בשתיקה זו, על זה נענש שלא נקבר בה, ולא הועילו לו הסיבות והטעמים שהיו לו. ומשום שענין זה ש"מי שלא הודה בארצו לא נקבר בארצו" אינו בתורת עונש, אלא הוא מציאות, שכל שאינו מודה בארץ אינו שייך לארץ, ואין מועיל מה שיש לו טעמים וסיבות לכך, דמ"מ אין הארץ "רוצה" בו.

ומכאן לימוד עבורנו, בכדי לקבל את השפע המושפע ממרום על ארץ ישראל ועל יושביה, כאמור: "תמיד עיני ה' אלקיך בה וגו'" (דברים יא יב), יש תנאי לכך, שצריך להיות שייך לארץ - "מודה בארץ", דהיינו להכיר במעלתה ובחשיבותה, ורק ע"י הרגשה זו נכנס האדם תחת ההשפעה המיוחדת לארץ.

כתוב: "ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם במאה קשיטה" (בראשית לג יט), ופירש באבן עזרא: "הזכיר זה הכתוב להודיע כי מעלה גדולה יש לארץ ישראל, מי שיש לו חלק בה חשוב הוא כחלק לעוה"ב", והובא ברמב"ן שם. הנה, מלבד המצוה שבישוב ארץ ישראל, הרי עצם קניית חלק בארץ היא כקניית חלק לעוה"ב. אך נראה שגם זה הוא רק במי שהוא "מודה בארץ", ומרגיש את גודל חשיבות קנין חלק בארץ, שרק ע"י כן הוא נחשב כקונה חלק לעוה"ב.

ומצינו בבנות צלפחד שאמרו: "תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו" (במדבר כז ד), וברש"י (שם כז טד): "שעל הנשים לא נגזרה גזרת מרגלים לפי שהן היו מחבבות את הארץ, האנשים אומרים "נתנה ראש ונשובה מצרימה" (במדבר יד ד), והנשים אומרות "תנה לנו אחוזה" (וכע"ז בבמד"ר פכ"א י). מצאו חז"ל שבקשת הנחלה שלהם לא היתה סתם בקשה לקבלת רכוש, אלא היא באה משום חביבות הארץ, שהכירו במעלת קניית חלק בארץ וחיבבו את הארץ, וע"י כן זכו להכנס לארץ, וניצלו מגזירת מרגלים שהיתה משום שמאסו בארץ חמדה ולא רצו בה.

ויתכן שזהו ג"כ הטעם שנמחל לישראל על חטא העגל, ואילו חטא המרגלים לא נמחל להם, ומתו כולם במדבר, ומשום שחטאם היה שהוציאו את דיבת הארץ רעה ולא רצו בה, ממילא לא שייך על דבר זה מחילה שהרי מ"מ אינם שייכים לארץ ואינם ראויים להכנס אליה.

פרשת שלח: א] ויקרא משה להושע בן נון יהושע, והביא רש"י מהמדרש, שהתפלל עליו קה יושיעך מעצת מרגלים. ובמדרש רבה לפי לך לך (פרשה מז) איתא, שהיו"ד שנטל הקב"ה משרי היה טס ופורח לפני כסאו של הקב"ה (להתרעם), אמר לפניו, רבשיע, בשביל שאני קטנה הוצאתני משרה הצדקת. א"ל הקב"ה... ויקרא משה להושע בן נון יהושע. ועי"ש עוד במדרש, לשעבר היתה שרה לעצמה, עכשיו תהא היא שרה לכל באי עולם. (כמו אברהם אברהם, בתחילה אב לארם וכו', וכ"ה בשרה, דאשה כבעלה. עץ יוסף.) כלומר, דהבדל יש בין אות ה'

לאות יו"ד, דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואיתא במדרש רבה (בראשית פרשה י"ב) בה"א בראם, שהעוה"ז נברא בה"א (וכ"ה בגמי מנחות ט:), אשר על כן מורה האות ה"א על אוניברסליות, משא"כ יו"ד הבעלות מורה על פרטיות ופרישות והסתייגות מן האחרים, ומתחילה היתה שרי אשה פרטית, שרה שלי, וכמו אברהם - אב לארם, ואח"כ, כמו שנהפך אברהם לאב המון גויים, שהה"א שנותקת לושען מורה על אופני המדע ושמעיה והפך להיות נותר

2

6

11

אוניברסלי, כמו"כ נהפכה שרה ליותר אוניברסלית. וכאן לגבי יהושע, מתחילה היה שמו מתחיל בה"א - הושע, שהיה הולך ביחד עם שאר תרי הארץ, וע"ז התפלל משה שיפרוש מהם ויהיה אדם פרטי לעצמו, ושינה את הה"א ליו"ד, אשר אות זו מורה על הפרטיות - בניגוד להאוניברסלית. ור.

(3)

מו.לא. כי דבר ה' בזה ואת מצותו היפר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה.

אמר רבי אליעזר בר' יוסי, בדבר זה זייפתי ספרי כותים שהיו אומרים אין תחיית המתים מן התורה, הרי אומר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, הכרת תכרת בעולם הזה, עונה בה לעולם הבא, מכאן ראייה לתחיית המתים וכו" (סנהדרין צ, ב).

(4)
עכ"ל

נחלקו הראשונים בענין עולם הבא, הרמב"ם כתב שעולם הבא הוא העולם שאחרי מות האדם נוחלים הצדיקים. הרמב"ן כתב, דעולם הבא הוא עולם התחיה שיחיו המתים לעתיד לבא. ומביא ראייה מדברי רבי אליעזר בר' יוסי הנ"ל, דמתוך ש"עונה בה - לעולם הבא" העלה "מכאן ראייה לתחיית המתים".

ושמעתי אומרים מפה קדוש וטהור רבי אליהו חסיד שיחיה, ראייה עצומה וסעד לדברי הרמב"ם ז"ל, מסדר התפילה. "אין כערכך ה' אלקינו בעולם הזה, ואין זולתך מלכנו לחיי עולם הבא, אפס בלתיך גואלנו לימות המשיח, ואין דומה לך מושיענו לתחית המתים". נמצא מפורש באר היטב, שעולם הבא אין זהו עולם התחיה, אלא עולם הנשמות שאחר המיתה.

הטאו של המקושש - כחטא אדם הראשון

והנה, לגבי המקושש מבואר בזוהר הקדוש (במדבר קנו, א), שהעצים אותם קושש המקושש לא היו סתם עצים, אלא עץ החיים ועץ הדעת היו"ה! כיצד שינד לקושש עצים מעץ החיים ומעץ הדעת? הרי עצים אלו נמצאים בגן עדן, שעל פתחו הציב הקב"ה שמירה קפדנית, לבל יוכל אדם להכנס לשם שלא ברצון ה'! (עי' בראשית ג, כד וברש"י שם) - מבאר הזוהר, שהמקושש לא קושש עצים של ממש מעץ החיים ומעץ הדעת, אלא "הוה דייק על אֵלֶין אֵילָנִין, הֵי מִינֵיהוּ רב על אחרא". כלומר: המקושש דקדק לברר בשכלו, איזה עץ משני העצים הללו גדול וחשוב מחברו; האם עץ החיים גדול מעץ הדעת, או להפך. [מקושש"י - מלשון היקש והשוואה. כמו היקש שבדרשות חז"ל, שענינו - השוואת שני ענינים זה לזה].

ודאי שענינים עמוקים ונסתרים כלולים בדברי הזוהר הללו, אבל ננסה להבין אותם על דרך הנגלה, עד כמה שהדבר ניתן.

מה ענינם של עץ החיים ועץ הדעת? עץ החיים - כולו קודש לה'. רק רצון ה' קיים בעץ החיים. אין בו "דעת טוב ורע" (בראשית ב, ט) כמו בעץ הדעת, וממילא הסוף ידוע מראש - האדם יזכה בו לחיי נצח ("עץ החיים"), שהרי אין בו שום מקום לחטא ולמיתה. לעומת זאת, "עץ הדעת טוב ורע" מאפשר לאדם בחירה בין טוב לרע. האדם יכול לבחור לעשות טוב, ויכול גם לבחור לעשות רע, נגד רצון ה'.

ה. אולי משום כך מקדימה התורה ואומרת: "וַיִּהְיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקֹּשֶׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשָּׁבֹת". למה חשוב לדעת, היכן היו אז בני ישראל! חוץ מזה, הרי ברור מאליו שהיו במדבר! שכן מיציאת מצרים ועד שנכנסו לארץ היו ישראל במדבר! ואולם על פי דברי הזוהר הקדוש ניתן להסביר, שכונת הפסוק היא להדגיש, שבני ישראל היו אז במדבר - לא בגן עדן - ובכל זאת נמצא שם איש מקושש בעץ החיים ובעץ הדעת... (ואולם חז"ל במדרש הסבירו הסדמה זו באופן

(5)
ה

(2)

איזה סוג של עבודת ה' מרבה יותר כבוד שמים? עבודה "אוטומטית", ללא אפשרות של בחירה בין טוב לרע (עץ החיים) - או עבודה מתוך בחירה (עץ הדעת), כשישנה אפשרות לעשות רע, ובכל זאת האדם בוחר לעשות טוב? לכאורה - האפשרות השניה עדיפה. עשיית רצון ה' מתוך בחירה, יש בה כבוד שמים יותר מאשר בעשיית רצון ה' באופן "אוטומטי", ללא שקיימת אפשרות אחרת לפני האדם. ואולם האמת איננה כך. האמת היא, שעצם המצב שבו ישנה ליציר כפיו של הקב"ה אפשרות שלא לעשות את רצון בוראו - היא חילול השם נורא, וקידוש השם המושג ע"י עבודה כזו, אינו שקול כנגד חילול השם שיש בה.

11. מדוע הבחירה היא חילול השם? - נתאר לעצמנו שוב, שאכן פרצה מלחמה בין אנגליה לגרמניה, ושר הצבא האנגלי יעמוד וישקול אם לתמוך באנגליה או לתמוך בגרמניה. מה נאמר על שר צבא כזה? - בוגד גמור! מורד במלכות! שר צבא ששומע שפרצה מלחמה, צריך לגייס מיד את כל הצבא, את חיל אוויר, את חיל הים, ואת כל מה שניתן לגייס למלחמה, ולא לעמוד ולשקול, "האם אני בעד אנגליה או בעד גרמניה". הרהורים כאלו, הם עוון חמור לכל חייל, וכל שכן לשר הצבא. כך גם בענין הבחירה. ה"הוה אמינא" של אדם לחטוא, המציאות שאדם יושב ושוקל האם לשמור שבת או לא לשמור שבת, האם לאכול כשר או לא לאכול כשר, היא עצמה מרידה חמורה במלכות שמים.

12. זו היתה טעותו של אדם הראשון, שהעדיף - בעצת הנחש - להכניס את עצמו למצב של בחירה, ולא לתפקד כמכונה אוטומטית שעושה רק את רצון ה' בלי בחירה (ע"י ב"מכתב מאליהו" ח"ב עמ' 137 ואילך). הנחש טען לאשה, שבלי יצר הרע (שנכנס אל האדם ע"י אכילה מעץ הדעת), עבודת ה' שלהם לא תהיה במדרגה חשובה כל כך. "לא חֲקַמָּה" לקיים מצוות, כשאין לאדם יצר הרע שמנסה לפתותו שלא לקיימן. לעומת זאת, אם יהיה לאדם יצר הרע ובכל זאת יקיים מצוות, עבודת ה' שלו תהיה במדרגה הרבה יותר גבוהה וחשובה. כך טען הנחש - והאדם טעה וקבל את טענתו, בהתעלמו מן העובדה, שעצם המצב שאדם שוקל אם לבחור בטוב או ברע, הוא חילול שם שמים נורא.

באותה טעות טעה גם המקושש. המקושש הסתפק "על אֵלֶיךָ אֵילֶיךָ, הִי מִיִּנְיָהּ רַב עַל אַחֲרָא" - איזה עץ גדול וחשוב מחברו, עץ החיים או עץ הדעת. עבודה "אוטומטית", או עבודה מתוך בחירה. 13. נמה היתה מסקנתו? - גם הוא טעה והכריע כאדם הראשון, שעבודה מתוך בחירה עדיפה על עבודה "אוטומטית". לכן הלך וקושש עצים ביום השבת. השבת היא יום שכולו גילוי כבוד שמים! בחינה של "עץ החיים". ימות החול הם בחינה של "עץ הדעת טוב ורע". לא

41. ניכר בהם כ"כ שרק הקב"ה הוא שמנהיג את הבריאה. נראה בהם, כאילו גם האדם פועל בבריאה: הוא חורש וזורע ומשקה, והזרעים צומחים כביכול בגלל פעולתו. וא"כ יש כאן הסתר כבוד שמים. ואולם בשבת ניכר שרק הקב"ה פועל בעולם. האדם שובת ממלאכה ואינו פועל כלום, ומראה בזה שרק הקב"ה עשה עושה ויעשה לכל המעשים. המקושש מחליט אפוא, שעדיפה ההנהגה של ימות חול מההנהגה של שבת: להיות שקוע בעולם העשייה, ובכל זאת להאמין בה'. ע"י זה יתרבה כבוד שמים יותר מאשר במצב בו האדם אינו

יועל בעולם כלום, ונותן לקב"ה לבדו לפעול בבריאה ולהנהיגה, שאז אין כל כך נסיון לאדם להכיר בהשגחת ה', כמו במצב שבו גם האדם פועל. מתוך מחשבה זו, הלך המקושש וחלל את השבת, כדי "להרבות כבוד שמים" ע"י עבודת ה' מתוך מצב של הסתר. זוהי, כנראה, כוונת דברי הזוהר על דרך הפשט.

(8) אס' ער
:51

(7)
ע

6 חילול השבת של המקושש התבטא אפוא בכך, שבחינת השבת היתה פחות חשובה בעיניו מאשר הבחינה של חול. חוץ מזה, אפשר שקושש עצים בשבת גם בפועל ממש, ולא נסקל על מחשבה בלבד. אבל בפנימיות הענין חטאו היה בכך, שסבר שיותר טוב להתנהג בשבת כמו ביום חול - לקושש עצים, ובכל זאת להאמין שה' אחד || ושמו אחד. זהו נסיון גדול יותר לאדם, אבל התורה אסרה אותו. התורה ידעה, שאם שבעה ימים בשבוע אדם יעבוד, הוא יגיע לבסוף למחשבה ש"כחי ועוצם ידי" מנהיגים את העולם. לא יכיר בכך שרק ה' מנהיג את העולם. התורה רצתה שיום אחד בשבוע תיחד לידעה שאינך פועל בעולם כלום, רק הקב"ה פועל בעולם. אם לא תיחד יום אחד בשבוע לענין זה, הסוף יהיה שתבוא לידי כפירה, ח"ו.

...: די כבלה
דעבלה תין . חוסס שטושי' לעבד
ככסויה לעימן שומה עתה עבד
והאז קיני מתי' דעסיה לא תלה

Reflections of
the Rav Vol 1 (9)

How are *tekhélet* and *tzitzit* related to the exodus? When the Israelites resided in Egypt, they wore an insignia which designated their vassal status. The Talmud called it *kavla d'avda*, which Rashi explains is "a seal worn by a slave on his garment to identify him as a slave" (Shab. 57b).¹² Upon achieving their freedom on the night of the exodus, they defiantly removed these seals. In exchange, they were to wear a new seal, *tzitzit* with *tekhélet*, indicating that henceforth they were to serve God, their new Master. "For unto Me the children of Israel are slaves; they are My slaves [they are to serve Me], whom I brought forth from the land of Egypt. I am the Lord your God" (Lev. 25:55).¹³ Our Sages added: "unto Me they are slaves," no longer are they slaves to their fellow man" (B. Kam. 116b).

5. והיה לכם לזיזית. אין ידוע מכון מחמר זה שיכיה לזיזית, ולדברי החוספה שכתבו במס' מנחות דף מ"ג בדברי ר"מ שאמר שם וז"ל גדול עונשו של לכן מעושיו של חללה, משל למלך שאמר לבי עבדיו לאי אומר הביא לי חוחם של טיט ולא' אומר הביא לי חוחם של אבן ופשעו שניכס ולא הביאו איכ מהם עונשו מרובה וכו', כתבו בחוספה מה שמדמה חוחם של טיט לזיזית שכן עושים לעבדים והעליות מעיד על ישראל שהם עבדי ה' כדאיתא במסכת שנה (מ"ז) כבלה דעבדה חנו ע"כ, ירחיב במאמר ויכיל לכם לזיזית לנד שכם עבדים לבי והעבד עשה כבלה ויכיל לכם סימן זה לכבלה דעבדה רגו), ואמר ורחיכם אחיו חרתיכם אח כל מלוח כ'רגו) פי' כשיביעו בסימן עבדותם יהנו לנ שאינם בני חורין לעשות כחפצם במלכותם בדיבורם וכל מעשיהם כעבד שאינם רבו עליו ולעמוד בשעב שראדון מלוח לעמוד ולעשות כל מלאכות אשר נחב כי לעשות, ואמר ולא תחורו וגו' רגו) פי' לנד שהנגלה הוא דבר שהעין חפצת וחושקה בו, ומלוח המלך כחא ליווי עשות הפך הרגון הענשו ושנוח בערב כמורגש, ומן הנמשע שיטמוד בדבר הלח בבערה סימן עבדותו היא יכופו לכפוך אשר עינו ולבו שם יחפון, ואמר לעמן תחורו ועשיהם רגו), יחבאר ע"ד אומרים ז"ל (מנחות מ"ד) מעשה

"ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם" (פרק ט"ז פסוק ל"ח). עיין ברש"י שעמד על המילה "כנפי" וכתב כנגד "ואשא אתכם על כנפי נשרים". והפליאה בולטת איזה שייכות יש בין מצות ציצית להא שהקב"ה נשא אותנו כנשר. ועיין במסכת שבת דף ל"ב: דמובא שם הפסוק בירמיה פרק ב' "גם בכנפיך נמצאו דם נפשות" פליגי בה ר' מאיר ור' יהודה חד אמר בעוון מזוזה וחד אמר בעוון ציצית. והגמרא דורשת שם שהמאן דאמר דדורש דבנים מתים בעוון ציצית יליף לה מהאי קרא דירמיה. והדברים נפלאים הייתכן לומר שבשביל ביטול מצות עשה ואפילו בכוונה כמו שכתבו התוס' שם על אתר דבימיהם סתם מלבושים היו בהם ארבע כנפות, עם כל זאת איך יכול להיות שימצא דם נפשות עבור זה. וכוודאי

(10)
ע"ד: 10

(11)
ע"ד: 11

(4)

שיש כאן במצות ציצית כוח מיוחד שבביטולה נגרם תקלות חמורות כאלו.

ומובן מדוע חז"ל אומרים "ערום מן המצוות" כי בלי מצוות הוא האדם כערום. וכן המדרש בבראשית אומר על אדם וחוה שהיו ערומים מן המצוות ולכן ביקשו להם חגורות שעל פי הזהר היה בהם מצות ציצית, כי על ידי זה יועיל להם תמידיות בלי הפסק שיזכרו את ה' ויחזרו למעשיהם.

ואולי על פי זה יכולים לברר דברי המדרש רבה בבראשית פרשה כ' אות י"ב, שמובא שם בתורתו של ר' מאיר מצאו כתוב כתונת אור ועמדו על זה גדולי האחרונים להבין מדוע כתיב אור עם אות א' ולא ע'. ועל פי דברינו יובן כיון שעל ידי הציצית שעשו להם בכנפי הכגד היה זה להם לאור בכל מעשיהם. ועכשיו נבין למה בפרשתנו פרשת ציצית מקושרת לכנפי נשרים, כי אפילו

הנשר הפורח על גבי כל העופות שבעולם צריך גם כן לעשות שמירה, לתולדותיו, ולכן שם אותם בכנפיים כדי שיהיו משומרים אפילו מן החיצים שלמטה, כן הוא הציצית שמירה תדירית לכל יחשוב האדם שאפילו רגע אחד יכול להיות בלי השמירה. אפילו אם הוא חזק כנשר גם כן צריך שמירת הציצית. והקשר לים גם כן מובן, שהרי ידוע סוגיא דבבא בתרא פרק מוכר את הספינה שדימו הרבה דברים רוחניים לספינה בתוך הים, שמשמרת אותם האנשים בתוכה ממעמקי תהום, וכידוע דברי המאירי בסוף מסכת ברכות שלכן אחד מן הארבעה שחייבים להודות הוא הולכי ימים, כיון שבלי הספינה אפילו לרגע אחד יטבע בתוך הים, וחיינו מתלא תלויים. וזהו הזיכרון שיש בציצית, אדם זוכר שהתורה היא מעין ספינה והעולם הזה הוא באמת ים גדול שחס ושלום בלי הספינה ובלי המצוות הוא יכול לטבוע בהם. וממילא על ידי זה יזכור את כסא הכבוד. ולכן כאשר בנים קטנים מתים חס ושלום וודאי זהו סימן שעזבו חבילי חבילי מצוות ומהיכן זה בא לאדם על כרחך צריך לומר שאינו זהיר בציצית, ולכן כנפי הכגד בעצמם יכולים לגרום כל מיני תקלות ומכשולות.

"הכנף פתיל תכלת" עיין במסכת מנחות מ"ג: "תכלת דומה לים וים לרקיע ורקיע לכסא הכבוד" ועמדו גדולי המפרשים בזה דאין יכול צבע בעלמא לגרום הסתכלות כזאת שביא אדם למחשבה על כסא הכבוד, ואם באמת הכל תלוי בצבע מדוע לא צובעים את הציצית בצבע של כסא הכבוד. עיין בספר ברית אברהם מה שהאריך בענין זה ובספר דרש משה להגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל.

והנראה לבאר דבר זה על פי זהר הקדוש נפלא בספר בראשית, על הפסוק בפרק ג' פסוק ז' "ויתפרו עלי תאנה, יעשו להם חגורות" - שעשו להם כנפי ציצית. וראוי להבין מדוע עשו דווקא ציצית מכל התיקונים שהיו יכולים לבחור כדי לכפר על חטא אכילת עץ הדעת.

ועיין בתנא דביה אליהו פרק כ"ו על הפסוק בפרשתנו "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת" - אמר הקב"ה למשה מפני מה חילל זה את השבת, אמר משה איני יודע, אמר לו הקב"ה למשה אומר אני לך כי בכל ששת ימי חול יש לישראל תפילין בראשו ובזרועו ורואה אותם וחוזר ממעשיו, אבל עכשיו ביום השבת שאין תפילין בראשו ובזרועו לכן חילל זה את השבת. באותה שעה אמר לו הקב"ה למשה, משה צא וברר להם לישראל מצוה אחת שיהיו נוהגים בה גם בשבת וגם בימים טובים, ואיזהו זו מצות ציצית. ועיין באור ההחיים הקדוש בפרשתנו בענין סמיכות הפרשיות בין

פרשת ציצית למקושש. ועל ידי תנא דבי אליהו הנ"ל מובן הקשר בטיב.

יוצא לנו מזה יסוד גדול ונפלא דאפילו אדם שמסוכב בניסים כמו המן ובארה של מרים, ויש לו רב כמשה רבנו ודר בתוך ענני הכבוד, עם כל זה צריך שמירה תדירה וזיכרון תדירי ואפילו שעה אינו יכול להתקיים, וזהו מה שאמר לו ה' למשה שכל ששת ימי החול יש לישראל תפילין בראשו ובזרועו ורואה אותם וחוזר ממעשיו. חזינן מדברי התנא דבי אליהו שבעצם אדם עומד לחטוא, אלא שבתוך כדי דיבור חוזר בו ממעשיו. ועל כן כאשר הסיחו אדם וחווה דעתם אפילו לרגע אחד ואכלו מעץ הדעת, הבינו שהם צריכים הזכרה תמידית, וכמו שאדם צריך כגדים להגן על גופו, ובלי זה הרי הוא ערום ופתוח לכל החיצוניים, כמו כן אדם בלי מצוות.

ו ידועה עם נתיב על האלה מספול בזה ארך שלם יבא מרגלים אחרי שראה הרע שנחמד משלימים
שמרגלים ציפי משה, עמיד כי היו חמשה בדלים בין מרגלים של יהושע ובין מרגלים של משה (א) המרגלים
של משה היו עמי' מלה הטם מלי' ותקרבו אלי כלם וחלמו שלחה להם לפניהם ולכן נכשנו והולילו
דנה סמכו הטם עליהם, אבל מה שלם יהושע מדעה עלמו ולא מדעה הטם. (ב) משה שלח ממדבר סארן
שהי' רחוק מן הארץ והיו מסתפקים במהות הארץ ועל יכולתם לכבשה, אבל יהושע שלח מן השטח
שהי' בגבול הארץ בלתי מסתפק אם יכנס אם לאו רק לדעת המקום האחד לכבשה. (ג) משה שלח שני
כפר ארזים פרים ויהושע שלח שנים אנשים מרגלים, רצוי כי כבו בלתי עמי' סתורה (פ' מקן ור')

גלה) שיש הבדל בין סגר והמרגלי, סגר עבדו אם הסוג
אם סוגה הארץ ואם ארצי נצורתי וקדושה, והמרגלי עבדו
לא ערוה הארץ, המקום הטוח לכבשה ממש, ונאמרו
|| כי יש בזה שני מיני שליחות, אם הטם שליחים ארזים
לראות העובה היא אם רעה, [שכחוה בזה אם ראו
שילחמו עליה אם לאו] ילחו מיהא מכל שבע, כי
לא יסמכו בזה על ארזים סתומים ולא יסמכו בטם
על שליח שבע אחר, כי כ"ל ילחם ארז אחר יסמך לכו
עליו כי יחור אם מהיה הארץ מוכשרה למי שבעו
ועסקיו כפי מה שהוא טובד ארפה או רועה נאן או
עוסק במסחר או לחוף אריות, ועל כוונה זאת שלח
משה לחור הארץ לא לרגל, ולכן שלח מיהא מכל שבע,
20- ולכן לא סמכאל גדול מה שליחותם, לא כן אם שליחים מרגל והוא אם הפקישו לכבשה ושלחים לראות
אם ערוה הארץ מזהה מקום יכבשה נקל, ילחו ארז אחר או שנים מהמון עם כי זה ילחם רק צד האדם
בדעה לדעה מזהה מקום ילחם, וע"י האדם שלם יהושע רק שנים ולא י"ב, ורק ארזים סתומים לא
פארים, ורק מרגלים ולא פרים, ולכן לא היה מקום מה להולאה דנה. (ד) שלח חרש ר"ל במחיקה
אזיש לא ידע בדבר רק סוף לבדו. (ה) לאמר לכו ראו את הארץ ואת יריחו, עקר השליחות היה על
יריחו והארץ אשר פניתייה שדרך עם בלו ורנו לדעה ארז יכבשה. וילכו ועל הכוונה האלה אלכו

(14)

ק"א/כ"ז
חסידים
נ"ג
יהושע ס' ב

א. וישלח יהושע בן-נון מן-השטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר לכו
ראו את-הארץ ואת-יריחו וילכו ויבאו בית אשה זונה ושמה רחב וישכבר
שמה.

ו יושלח יהושע וגו'. מה שיהושע הודקק לשלוח מרגלים, דבר שנחשב לפגם בימי משה? כי
בימי משה היתה ההנהגה ישר על-ידי הקב"ה, כמו שאמר משה 48: "אם אין פניד הולכים אל
תעלינו מזה" מה שאין כן בימי יהושע, שההנהגה נמסרה לידי מלאך, כמו שנאמר להלן 49:
"עתה באתי" לכן הוצרך לשלוח מרגלים, למצוה הסתיר את הנס בדרך הטבע.

י"טב לב, לך לך

(6)